

Gyulai Pál esete a kolozsvári diákkal (Gyulai Pál és kolozsvári diákgyűjtője közötti konfliktus)

Jó évtizeddel ezelőtt, még a kilencvenes évek derekán a Széchényi Könyvtárban időzve ellenőriznem kellett egyet s mást a *Magyar Népköltési Gyűjtemény* első kötetében. A szabad polcról levett kötet meglepetésemre dedikált példány volt. Arra már nem emlékszem, hogy Arany László vagy Gyulai Pál kézírása őrizte-e a szűkszavú ajánlást, mely szerint “Warga László urnak a Szerkesztők” ajándékozták a könyvet. Az viszont ma is emlékezetes számomra, mint töprengtem, kutattam emlékezetemben a megajándékozott személy kiléte felől. Warga László nevével, úgy véltem, nem találkoztam, vagy legalábbis nem emlékeztem ilyen nevű szereplőjére a korabeli irodalmi-tudományos életnek, vagy a hírlapirodalomnak. Gyorsan átfutottam a kötetet, abban a reményben, hogy esetleg a gyűjtők között rátalálok Warga Lászlóra. Az ötlet hiábavalónak bizonyult. Végül azzal zártam le magamban a megválaszolatlan kérdést, hogy Warga László minden bizonnyal a szerkesztők valamelyikének ismerőse/barátja lehetett, s ezért nem ismerem a nevét. Ma már tudom, hogy ezzel a névvel én korábban is találkoztam, hiszen járt a kezemben, nem is egyszer Gyulai Pál 1860-ban megjelent népköltészeti tanulmánya, melyben felbukkan Warga László neve – igaz, ott még csak szimpla v-vel írt változata.

Évek teltek el, jószerevével meg is feledkeztem a könyvtárbeli példány titokzatos tulajdonosáról, míg egy véletlen ismét elém sodorta Warga László nevét, méghozzá úgy, hogy egyszeriben világossá és érthetővé vált nemcsak a dedikáció ténye, de az is, hogy Gyulai Pál ismeretségi köréből került ki Warga László.

Nevével ezúttal egy pesti hírlap, *A Hon* 1872-es egyik nyári számában találkoztam, egy olyan újságcikk alatt, mely megtámadja Gyulai Pált bizonyos szellemi javak eltulajdonítása miatt. A *Gyulai Pál és az irodalmi tulajdon*²⁶⁰ című cikkben Warga László azt hányja Gyulai Pál szemére, hogy a *Magyar Népköltési Gyűjtemény* első kötetében a szövegek közzlése so-

²⁶⁰ Warga László 1872a

rán nem tüntette fel, hogy az egyes daraboknak ki volt az eredeti gyűjtője, arra szorítkozott csupán, hogy kinek a gyűjteményéből kerültek a kötetbe a szövegek. Warga ezt azért sérelmezi, mert személy szerint érintettnak tudja magát. A rövid cikket teljes egészében idézni fogom, részben azért, mert amúgy is el kellene mondanom a benne foglaltakat, de még inkább azért, mert úgy vélem, hogy általa újólag bebizonyosodik, hogy a stílus maga az ember. Íme tehát Warga László megszólalása:

„A napokban kaptam meg a »Népköltési gyűjtemény« újabb folyamának tiszteletpéldányát, s minthogy a népszellem minden nyilatkozata fellelte érdekel, a két terjedelmes kötetet pár nap alatt átolvasám.²⁶¹ Meg kell vallanom, hogy a gyűjtemény igen kedves szórakozást nyújtott s teljes megelégedéssel tettem volna félre, ha azon eljárás, melyet Gyulai Pál velem, s így hihetőleg más gyűjtőkkel szemben is követett, visszatetszésemet nem idézi elő. Az első kötet »java« a misteriumok közül a csomafáj [!] (4. sz.), a balladák és rokonneműek közül Molnár Anna (1. sz.), a rab (33.sz.), a zsvány felesége (38.sz.), Tamás Rózsi (44.sz.), Szücs Marcsa (57.sz.), a menyasszony (66. sz.), a dalok közül »Este későn ne járó hozzám« (59. sz.), melyek Gyulai Pál leleteiként szerepelnek, gyűjteményemből vétettek át, a nélkül, hogy e körülmény egy szóval is érintetnék. A népköltészet termékei, nézetem szerint, az uratlan dolgok természetével bírnak, s az első gyűjtő tulajdonát képezik. E költeményeket még tanuló koromban szedtem össze s adtam át Gyulai Pál akkori tanáromnak. Jogos címen szerzett tulajdonjogom egyáltalán nem szállott át az ismertetőre, azon körülmény által, hogy azokról a Budapesti Szemle || 1860. évi folyama IX. kötetében értekezett. Nem dics- vagy nyervágy az, mi e sorok írására ösztönöz. Hisz a vak tyúk is lel aranyat; a mi pedig azon 10 frtot illeti, mellyel a Kisfaludy-Társaság az ily gyűjtemények ivét jutalmazza, az még a beszerzés költségeit sem fedezi. Egyetlen indokom az volt, hogy tulajdonjogomat az elősorolt költeményekkel szemben tisztázzam azon esetre, ha naponkint szaporodó népköltési gyűjteményemet egykoron sajtó alá rendezném.”

A cikk magáért beszél, érdemi tartalma nem igényel különösebb magyarázatot. A sorok mögött kirajzolódó emberi magatartást, a két szerep-

²⁶¹ A *Magyar Népköltési Gyűjtemény* első és második kötete 1872-ben egyszerre jelent meg. (MNGY I. 1872; MNGY II. 1872) Abból, hogy Warga „két terjedelmes kötetet” emleget, arra következtethetünk, hogy a sorozat mindkét kötetét megkapta.

lő egymáshoz való viszonyát azonban nem árt tüzetesebben szemügyre vennünk.

Gyulai Pál és Warga László között korábban tanár–diák viszony állt fenn, maga Warga írja, hogy tanuló korában szedte össze és adta át Gyulai Pálnak a megnevezett folklóradatokat. Ez Gyulai kolozsvári tanárkodásának idején, 1858–1862 között történhetett, pontosabban 1860 előtt, hiszen Warga a *Budapesti Szemlében* közzétett Gyulai-tanulmányt emlegeti, mint az „eltulajdonítás” első lépését, amely viszont annak az előadásnak szerkesztett változata, melyet Gyulai 1860. február 25-én az Erdélyi Múzeum-Egylet első tudományos ülésén mutatott be *Egy kis adalék népköltészetünkhöz* címen.²⁶²

A jogi vita tizenkét év múlva robbant ki, 1872-ben, a *Magyar Népköltési Gyűjtemény* első, *Elegyes gyűjtések Magyarország és Erdély különböző részeiből* című kötetének megjelenése után.²⁶³ Tizenkét év alatt megváltozott mind Gyulai, mind pedig Warga László élet- és társadalmi helyzete, s természetesen egymáshoz való viszonyuk is. Gyulai 1862-ben Pestre költözött, s a kiegyezés utáni magyar irodalmi élet egyik meghatározó személyisége lett, egyszersmind jelentős szerepet vállalt a Kisfaludy Társaság folklórorientációjának újraélesztésében. Kezdeményezésére és az ő megfogalmazásában jelent meg a Társaság gyűjtési felhívása, majd Arany Lászlóval együtt ő szerkesztette az újraindított *Magyar Népköltési Gyűjtemény* sorozatát. Az egykori kolozsvári diák pedig időközben felnőtte vált, Gyulai számára is „Warga László úr” lett, aki – írásából ítélve – jogi képzettséget szerzett, s ennek a képzettségnek a hátszelével támadt rá egykori tanárára. Feltételezzük, hogy Warga akkoriban ugyancsak Pesten élt, s nem tartjuk lehetetlennek, hogy azonos azzal a Warga Lászlóval, akit Szinnyei József „igazságügy-miniszteri fogalmazó”-ként emleget, s akiről mindössze annyit tud, hogy néhány, a *Jogtudományi Közönyben* megjelent cikke mellett összeállította és kötetben adta közre a Magyarország és Erdély területén lakó ügyvédek névjegyzékét és statisztikáját.²⁶⁴

Warga László cikkéből az derül ki, hogy a *Magyar Népköltési Gyűjtemény* 1872-ben megjelent első két kötetét úgy ismerte meg, hogy tiszteletpéldányt kapott a szerkesztőktől. Vagyis Gyulai Pál tizenkét év elteltével

²⁶² GYULAI Pál 1861: 46.

²⁶³ MNGY 1872 I.

²⁶⁴ SZINNYEI József 1914 XIV: 1432. hasáb; WARGA László 1872b.

sem feledkezett meg egykori diákgyűjtőjéről: becsületbeli kötelességének tartotta, hogy a „Szerkesztők” nevében eljuttasson egy példányt annak a tanítványának, akinek *Molnár Anna* balladájának felfedezését, első magyar változatát köszönhette.

Warga viszont ezt a gesztust egy „köszönöm”-re se méltatta, inkább sérelmeivel rukkolt elő, melyek alapján véve egy, a 19. században tisztázatlan jogi probléma felszínre hozását jelentették. Nevezetesen azt, hogy kinek a szellemi tulajdonát képezik azok a folklórszövegek, melyeknek más a gyűjtője-lejegyzője és más a szerkesztője-közétevője? A kérdésfelvetés – minden kétséget kizáróan – jogos és indokolt volt, a mód azonban, ahogy a fiatalember rárontott Gyulaira, nem túl izléses. Annál is inkább, mivel a 19. század első reprezentatív folklórgyűjteményei mind gyűjtőhálózat révén álltak össze: az Erdélyi János, Kriza János vagy éppen az Arany László–Gyulai Pál neve alatt és szerkesztésében megjelent kötetek anyagát többnyire névtelenségben maradt munkatársak sokasága hordta össze. Warga ezzel a ténnyel mit sem törődik, mint ahogy azokkal a korábbi jogértelmezésekkel és jogalkotási törekvésekkel sem, melyek a folklóralkotások szellemi tulajdonként való meghatározására születtek a magyar jogrendszerben.²⁶⁵ A maga igazának bizonyítására jogi fogalmakat rángat elő – mint például a római jogban használatos „uratlan dolgok” fogalmát, ennek fényében kijelenti, hogy „a népköltés termékei [...] az uratlan dolgok természetével bírnak, s az első gyűjtő tulajdonát képezik.”²⁶⁶ Majd hozzáteszi, hogy „jogos címen szerzett tulajdona egyáltalán nem szállott át” Gyulaira azáltal, hogy egykori tanára terjedelmes tanulmányban értekezett a *Budapesti Szemlé*ben a kérdéses folklórszövegekről. Éppen csak azt felejtette el megemlíteni a reklamálor, hogy abban a bizonyos tanulmányban Gyulai megköszönte tanítványai segítségét, külön is kiemelve Warga László gyűjtésének fontosságát. Idézem Gyulai köszönetnyilvánító és egyben gyűjtésre buzdító záró mondatait: „Ha az én kisdéd gyűjteményem, melyet leginkább tanítványaim, közöttük kivált Warga László [sic!]

²⁶⁵ Lásd erről részletesen DOMOKOS Mariann 2009. – Itt mondok köszönetet Domokos Mariannak, hogy még mielőtt megjelent volna tanulmánya, rendelkezésemre bocsátotta annak kéziratát.

²⁶⁶ Warga tulajdonjogi okfejtésének római jogban gyökerező eredetét Domokos Mariann derítette ki, tőle vettem át a gondolatot és a magyarázatot: a római jog ismeri a foglalás (occupatio) fogalmát, mely révén az uratlan dolgokon (res nullius) birtokbavétellel tulajdon keletkezik. DOMOKOS Mariann 2009: 253–254

buzgalmának köszönök, néhány hónap alatt is ennyi szépet bír felmutatni; ha egy székely kocsiától és gyulai szolgáltól itt a városon elfoglaltságaim közepett is egy ily becses adalékot nyerhettem: mennyivel többet tehetnek azok, kik falun laknak s az idő és körülmények nagyobb kedvezésével dicsekedhetnek.”²⁶⁷

Warga tehát tudatosan elhallgatta Gyulai köszönő és elismerő szavait, ugyanakkor túlméretezte a maga érdemeit, mikor saját gyűjtésének nyilvánítja az első kötet „javát”. Fontoskodó és ágáló kijelentéseit azzal tetézi meg, hogy lesajnálóan nyilatkozik a Kisfaludy Társaság gyűjtőknek fizetett honoráriumáról, mert őt sem dicsőség-, sem nyereségvágy nem hajtja, pusztán tisztázni szeretné a jogviszonyokat arra az esetre, ha „naponkint szaporodó népköltési gyűjteményét” egykoron sajtó alá akarná rendezni. Volt-e valóságalapja ez utóbbi kijelentésnek, vagy a nagyizálás tipikus eseteként könyvelhetjük el? – Száznegyven év távolából nehéz megítélni. Annyit azonban megjegyezhetünk, hogy sem a kortárs Gyulai nem tudott Warga ilyen irányú ténykedéséről, sem Szinnyei a négy évtized múltán megjelenő *Magyar írók élete és munkái* 14. kötetében nem tud Warga folklórgyűjtő tevékenységének kötetben vagy bármilyen más publikációban megvalósuló bizonyítékáról. És nem tud az utókor sem kéziratban maradt Warga-hagyatékról.

Hogyan fogadta Gyulai Pál egykori tanítványa csúsztatásoktól sem mentes megszólalását? Hogyan fogadta az a Gyulai Pál, akit a magyar kritika egyik legmarkánsabb és legvehemensebb nagymesterének tartottak kortársai, s akit harcias szelleme könnyen vitába bonyolított? Hogyan fogadta a támadást – a *Koszorú* egyik munkatársának szóhasználatával élve – „az a kis epés ember, kinek »rettenetes neve« Gyulai Pál”?²⁶⁸

„A kis epés ember” minden várakozásra rácáfolt. Indulatmentes, higgadt *Fölvilágosítását* három nap múlva hozta ugyanaz a lap, melyben a Warga-cikk megjelent.²⁶⁹ Gyulai nemcsak azt a tényt ismeri el, hogy a saját neve alatt megjelent szövegek egy része valóban Wargától származik, de azt is, hogy eljárása tudatos volt: az eredeti lejegyzők nevét – a kor szokásának megfelelően, de meg azért is, mert már pontosan nem emlékezett rájuk – nem tüntette fel, csak azoknak a neve szerepel a kötetben,

²⁶⁷ GYULAI Pál 1860: 299.

²⁶⁸ Z. A. 1864.

²⁶⁹ GYULAI Pál 1872.

kik kisebb-nagyobb gyűjteménnyel járultak hozzá az *Elegyes gyűjtések...* megszületéséhez. E tekintetben úttörőnek tudja magát, hiszen a 19. század nagy folklórkiadványainak egyikében sem lehet azonosítani az egyes folklóradatok gyűjtőjét és provenienciáját. S noha Gyulai méltatlannak érzi Warga támadását, sajnálatát fejezi ki a történetek felett, s hajlandó – viszonzásképpen – folklóradatokkal támogatni Warga leendő népköltési gyűjteményét. Mindezt bölcs nyugalommal és mértéktartó visszafogottsággal mondja el, íme, hogyan:

„Warga László A Hon 170-ik számában felszólal ellenem, mint a Kisfaludy-társaság népköltési gyűjteményének egyik szerkesztője ellen, s hibáztatja eljárásomat szemben a gyűjtőkkel. Azt mondja, hogy az I-ső kötet java (!): egy mysterium, hat ballada, egy dal, mint az én leleteim szerepelnek, holott az ő gyűjteményéből vétettek át a nélkül, hogy e körülmény egy szóval is érintetnék. Egyszersmind kijelenti, hogy tulajdonjogát fenntartja hozzájuk, arra az esetre, ha naponkint szaporodó népköltési gyűjteményét sajtó alá rendezné.

Először is megjegyzem, hogy eljárásom szemben a gyűjtőkkel méltányosabb volt, mint minden eddigi kül- és belföldi szerkesztőé. Azt tettem, ami nincs szokásban. Amit a rendelkezésemre adott kézirati gyűjteményekből átvettem pontosan alá jegyeztem a gyűjtő nevét, mit se Uhland, se Grimm, se Erdélyi, se Kriza nem tettek. Warga László nem küldött gyűjteményt a Kisfaludy-társasághoz, hanem mint 5-6-ik osztályos tanuló segített nekem, tanárának gyűjteményem gazdagításában, melyet egy indítvány kíséretében a Kisfaludy-társasághoz szándékoztam felküldeni. Kolozsvárott 1858–1862 [között], mint a magyar és latin irodalom tanára, többször buzdítottam tanítványaimat népdalok és mesék gyűjtésére. Magam is jegyezgettem, tőlök is kaptam egy-egy használható vagy éppen kitűnő darabot s így jött létre kisdud gyűjteményem, melyről 1860-ban felolvasást is tartottam az erdélyi múzeum-egylet egyik ülésén. (Lásd *Budapesti Szemle* IX. k. 1860.)”

A továbbiakban Gyulai is felidézi *Budapesti Szemlé*ben megjelent írása befejező részét, melyben megköszöni tanítványai, különösképpen Warga László segítségét, majd így folytatja:

„Íme mennyire kiemeltem tanítványaim buzgalmát, kik nekem a gyűjtésben segítettek s ezt most Warga László jónak látja egészen elhallgatni, pedig őt név szerint is megemlítettem. Midőn tizenegy évvel később a Kisfaludy-társaság gyűjteménye szerkesztéséhez fogtam, mind az alá, amit ide sajtó

gyűjteményemből átvettem, a magam nevét jegyeztem, ami nem azt teszi, hogy az illető darabok az én leleteim, hanem csak azt, hogy az én gyűjteményemből valók. Tanítványaim nevét már csak azért sem jegyezhettem alájuk, mert megfeledeztem arról, ki melyik darabbal szaporította gyűjteményemet. Ama nyolc darab közül melyeket Warga László a maga leleteinek állít, csak kettőre emlékszem, mint tőle kapottra, mert kítűnők lévén inkább megmaradtak emlékemben. E kettőre nézve e körülményt újabban is megemlíthetem vala, de az egész dolog sokkal régiebb és csekélyebb fontosságú volt, hogy sem reá gondoljak, annyival inkább, mert Warga László, mihelyt megszűnt tanítványom lenni, soha semmi nemű érdekeltséget nem mutatott az ügy iránt. Ha tudom, hogy Warga László némi fontosságot tulajdonít annak, hogy engem gyermekkorában a gyűjtésben segített, vagy hogy éppen népköltési gyűjteményt szándékszik kiadni, szívesen visszaadom mindazt, amivel gyűjteményemhez járult, sőt kamat fejében egy párral még meg is toldom, s általában mindenben kívánsága szerint járok el.

Nagyon sajnálom a történeteket – összegez Gyulai –, leginkább azért, mert rosszul esik, hogy egyik kedves tanítványom első irodalmi fölléptét nem mondhatom éppen a legszerencsésebbnek, amennyiben, mint fiatal férfiú csak gyermekkori fáradozásaival tud előállni, melyekre, mint akkori tanára, én ösztönöztem, kit most nem átalta az írói (helyesebben gyűjtői) tulajdonjog megsértésével vádolni, bár az, amint a fennebbiekől is látszik, teljességgel nem volt szándékomban.”²⁷⁰

Mint látjuk, Gyulai nem rejti véka alá ellenvetéseit sem. Lépésről lépésre megválaszolja Warga minden állítását, pontosan ráirányítva a figyelmet az egykori tanítvány ferdítéseire. Arra, például, hogy a gyűjtemény java-ként emlegeti a magának vindikált darabokat, arra, hogy tudatosan elhallgatja Gyulainak a tanítványok segítségét megköszönő szavait, arra, hogy az a Warga László, aki most ellene ágál, ötödikes-hatodikos kisdíák, gyermek volt akkor, amikor Gyulai Pál gyűjtőmunkáját segítette, s akinek Gyulai akkor sem átalta név szerint megköszönni a gyűjtött darabokat. Gyulai kész elhinni tanítványának fontoskodó kijelentését, mármint azt, hogy „naponkint szaporodó”, kiadásra szánt folklórgyűjteménye van, holott semmi jelét érdeklődést mutatott volna a népköltészet iránt.

²⁷⁰ GYULAI Pál 1872.

Gyulai elegáns gesztussal azt is magára vállalja, hogy ő emlékezik rosszúl Warga gyűjtésének mennyiségét illetően: „Ama nyolc darab közül melyeket Warga László a maga leleteinek állít, – mondja Gyulai – csak kettőre emlékszem, mint tőle kapottra, mert kitűnők lévén inkább megmaradtak emlékemben. E kettőre nézve e körülményt újabban is megemlíthetem vala.”²⁷¹ Gyulai tehát készségesen elismeri: kikopott emlékezetéből, hogy melyik darabot kitől kapta. Mégis az a gyanúm, hogy Gyulai pontosan tudta, mit kapott Wargától, éppen csak nem akarta nyilvánosan megszegyeníteni, amiért magának tulajdonít olyan szellemi javakat, melyek valójában nem az ő „leletei” voltak. Gyanúmat az keltette fel, hogy Warga nyolc megnevezett adatából hat más-más vidékről származik: három marosszéki adaton kívül (1. sz. *Molnár Anna*; 33. sz. *A rab*; 66. sz. *A menyasszony*) saját leleteként emleget egy udvarhelyszéki (38. sz. *A Zsivány felesége*), egy Kolozs megyei, kidei (44. sz. *Tamás Rózsi*) és egy háromszéki (57. sz. *Szőcs Marcsa*) balladát, valamint a Doboka vármegyei Csomafáján gyűjtött betlehemes játékot (4. sz.) és egy szilágysági népdalt (59. sz. *Este későn ne járj hozzám*). Köztudott, a diákgyűjtők rendszerint szülőfalujukban vagy aktuális lakhelyükön gyűjtöttek a vakációk idején. Wargáról ugyan nem sikerült kiderítenem, hogy honnan került a kolozsvári református kollégiumba, azt azonban ennek az ismeretnek a hiányában is joggal megkérdőjelezhetjük, hogy kisdiakként egymástól igen nagy távolságra eső gyűjtőpontokról ő szedte volna össze a felsorolt adatokat. Még ha messzemenő jóindulattal szokatlan gyűjtési módszereket és lehetőségeket tulajdonítunk is az egykori diáknak. Például azt, hogy tanárához hasonlóan Kolozsváron gyűjtött, ott szolgáló emberektől. Vagy azt, hogy bennlakó tanulóként a különböző vidékekről összesereglett diáktársaitól jegyezte le adatait. Csakhogy ezeknek minimális a valószínűsége nemcsak azért, mert a korabeli iskolai rendszabályok nagyon szűkre szabott mozgásteret biztosítottak a tanulóknak, de azért is, mert a folklórgyűjtés

²⁷¹ Melyik volt ez a két darab? Az egyik kétséget kizáróan *Molnár Anna* balladájának marosszéki változata, s egyben az *Elcsalt feleség* típus első feljegyzése (1. sz.). A másikat illetően a Warga által megnevezett folklóradatok közül kettő jöhet számításba: egy ballada rabének ugyancsak Marosszékről (33. sz.) és a *Zsivány felesége* típusú ballada udvarhelyszéki változata (38.sz.). Ezek valamelyikét nevezhette Gyulai kitűnőnek, lévén, hogy a régi stílusú balladák szép darabjai. A többi Wargától megnevezett folklóradat új stílusú baleset vagy bűntényballada, illetve más műfajú népköltészeti alkotás, amelyek Gyulai esztétikai elvárásainak kevésbé feleltek meg.

ilyenfajta módozataival se előtte, se utána nem éltek a diákgyűjtők, hiszen a vidéki fiatalok folklórismereteiket egyenesen tanáruknak adhatták át, nem volt szükség közvetítőre. Mindezek végiggondolása alapján úgy vélem – bizonyítani nem tudom –, hogy Wargának legjobb esetben három adatot köszönhetünk: a három marosszéki szöveget. De az is lehet, hogy csupán az a két marosszéki ballada volt az ő „lelete” és „jogos tulajdona”, melyeket Gyulai 1872-ben is számon tartott.

Záró mondataiban Gyulai sajnálkozását fejezi ki, hogy egykori kedves tanítványának első irodalmi fellépése alkalmából többre nem futotta, mint-hogy gyermekkori tevékenységét, s egyben a maga fontosságát reklámozza. S mindezt a kellő visszhang, figyelemkeltés reményében azzal próbálja elérni, hogy megvádolja tanárát a gyűjtői tulajdonjog megsértésével.

Felvetődhet a kérdés: mi is volt valójában a célja Warga megszólalásának? Domokos Mariann, a 19. századi folklórszövegek jogi vonatkozásairól írt kitűnő tanulmányában úgy ítéli meg, hogy a Warga és Gyulai között ki-robbanó jogvita „az öntudatos lejegyző jogérzékenységét példázza”, aki elvárja a szövegközlőtől, hogy feltüntesse a tényleges gyűjtő nevét.²⁷² Az nem vitás, hogy elvi szinten így is lehet értelmezni a Warga-cikket, mint ahogy az sem kétséges, hogy előbb-utóbb szükség volt ennek a jogi kérdésnek a felvetésére és tisztázására. A konkrét esetet tekintve azonban úgy látom, hogy Warga jobb híján ezzel a jogi fondorlattal akarta felhívni magára a figyelmet, nem áttalva ennek érdekében a tények megmásítását sem.²⁷³ Célját nem érte ugyan el, Gyulait azonban méltatlanul hozta kínos helyzetbe.

Marosvásárhely, 2009. május. ²⁷⁴

²⁷² DOMOKOS Mariann 2009: 256.

²⁷³ Mivel Gyulai Warga László „első irodalmi fellépése”-ként emlegeti a jogvitát ki-robbantó cikket, arra következtethetünk, hogy a fiatal jogász említett kötete, mely ugyancsak 1872-ben jelent meg, a cikknél későbbi időpontban hagyta el a nyomdát. Warga tettének mozgató rugója tehát az lehetett, hogy fel akarta magára hívni a figyelmet megjelenés előtt álló munkája érdekében. Erre legalkalmasabbnak a botránykeltést ítélte. Az amúgy névtelen szerzőből egyszeriben az a Warga László lett (vagy lehetett), aki tengelyt mer akasztani Gyulai Pállal, aki képes megvédeni szellemi tulajdonát még egy olyan tekintély-lyel szemben is, mint Gyulai Pál.

²⁷⁴ Elhangzott Gyulai Pál halálának 100. évfordulója alkalmával, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészettudományi karának és az Erdélyi Múzeum Egyesület Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztályának szervezésében megrendezett emlékülésen, 2009. május 20-án, Kolozsváron.